

Normer for narrativproduksjon hos flerspråklige personer med og uten demens

Ordfinningsvansker er et av de vanligste tidlige symptomene på demens. Samtidig er ikke saktere ordprosessering nødvendigvis et tegn på kognitiv svikt: Aldring gjør at vi trenger mer tid til å finne fram til ord, både fordi vi prosesserer saktere og fordi ordforrådet aldri slutter å vokse, og vi dermed får et stadig større ordforråd å lete i. Hvor mange språk vi snakker, kan også påvirke ordfinning, blant annet fordi flerspråklige har større ordforråd totalt. Videre vil det være forskjeller i ordforråd mellom språkene til ethvert flerspråklig individ. Skal vi undersøke ordfinning hos en flerspråklig eldre befolkning, må vi ta disse faktorene med i betrakninga.

Til tross for disse faktorene, og til tross for at flertallet i verden er flerspråklige, er de fleste språkkartleggingsverktøy laga for å vurdere kun ett språk, og de er normert på majoritetsspråklige. Et relativt tidlig eksemplene på det motsatte, er Bilingual Aphasia Test (BAT) utvikla av Paradis og Libben (1987), som brukes i kartlegging ved både afasi og demens. En av oppgavene i dette kartleggingsverktøyet består av å muntlig gjengi handlinga i en tegneserie uten ord. Dette gir sammenhengende tale, som utfyller de mer klassiske bildebaserte benevnningstestene hvor deltaken kun produserer enkeltord. Så langt har det ikke eksistert noen normer for narrativfortellinga.

I denne studien har vi prøvd ut to ulike tilnærminger til normering av narrativdelen av BAT gjennom analyser av narrativproduksjon på norsk fra personer med demens og nevrologisk friske personer. Deltakerne har enten vokst opp i Norge med norsk som sitt primære språk eller flytta hit etter tenårene.

Den ene tilnærminga gikk ut på å regne ut et sett leksikalske variabler. Den andre så på innhold gjennom en nedenfra-analyse av nøkkelelementer i historiene. Analysen av variabler viste en lavere leksikalsk tetthet blant personer med demens, særlig blant andrespråksbrukerne. I innholdsanalysen fant vi færre innholdselementer i historiene til personer med demens, men ingen andrespråkseffekt, verken blant deltakerne med demens eller blant de nevrologisk friske.